



BESLUT

2014-03-17

Dnr: 13/02280,  
2278 och 2258

**SAKEN**

*Tillsammans för världens barn*, SVT1, 2013-10-11, inslag med vinstpresentationer;  
fråga om otillbörligt gynnande

**BESLUT**

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte innebar ett otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

---

**PROGRAMMET**

Programmet var en direktsänd insamlingsgala i två delar till förmån för Radiohjälpens insamling för Världens barn. I programmet framträdde bland andra kända artister och representanter för hjälporganisationer vars berättelser varvades med reportage om hjälpprojekt som tidigare insamlingar bidragit till och uppmaningar att bidra till insamlingen genom telefon, sms eller deltagande i pristävlingar.

Programmet innehöll flera inslag där tittarna uppmanades att ringa in och skänka pengar och samtidigt vara med i utlottningen av två stycken bilar. Bilarna presenterades av motorentusiasten Erika Kitana. Bland annat sa hon följande.

Nu har du chansen att ringa hem en Volkswagen Tiguan av årsmodell 2014 och den här bilen har regnsensor vilket betyder att vindrutetorkarna kommer slås på automatiskt om det börjar regna. Den har även en trötthetsvarnare och kommer därför pipa till om du börjar vingla runt på vägarna.

Vid ytterligare ett tillfälle omnämndes bilmärket och årsmodell och Erika Kitana beskrev i cirka 20 sekunder kort bilens funktioner såsom att den var sex-växlad och var fyrhjuldriven samtidigt som tittarna uppmanades att delta i tävlingen. I ett senare inslag presenterade hon den andra bilen som tittarna kunde vinna på följande sätt.

Nu, hör ni, ska jag berätta om kvällens andra bil. Det är en röd Volvo V60 och av 2014

års modell. Den här tankar du med diesel. Den har farthållare, regnsensor, är 6-växlad, manuell och har parkeringshjälp bak.

Senare i programmet visades bilen igen vid två tillfällen och Erika Kitana nämnde bilmärket och årsmodell samt beskrev kort vilka funktioner bilen hade.

Under programmet kunde tittarna också vinna två biljetter till Nobel-festligheterna och en galaklänning från kläddesignern Lars Wallin. En skylt visades i bild med texten ”Vinn: 2 platser till årets Nobelfestligheter + Lars Wallin-klänning” flera gånger under hela programmet. I ett inslag visades klänningen upp genom ett par som dansade in på scenen med klänningen och Lars Wallin berättade om vad han ansåg som viktigt för en galaklänning på en Nobelmiddag och i slutet av programmet, innan vinsten delades ut, visades ett inslag med 2012 års vinnare av en Lars Wallin-klänning.

Vid två tillfällen under programmet rullade en text i nedre delen av bilden i drygt en minut vardera med namn på alla givare som skänkt 50 000 kronor eller mer.

## ANMÄLNINGARNA

Programmet har anmälts av två personer som anser att flera inslag innebar ett otillbörligt gynnande. Anmälarna anser sammanfattningsvis att

- det förekom ett otillbörligt gynnande vid presentationen av de två bilvinsterna. Vid presentationen av bilarna anser anmälaren att beskrivningarna av bilarnas funktioner gick utöver vad som var motiverat.
- kläddesignern Lars Wallin har gynnats på ett otillbörligt sätt i samband med utlottningen av biljetter till Nobelfestligheterna och en ”Lars Wallin-klänning”.

En av anmälarna påpekar att det i det aktuella programmet samt i *Tillsammans för världens barn* som sändes den 6 oktober 2013 visades en rullande textremsa vid ett flertal tillfällen som angav namnet på de företag och organisationer som skänkt minst 50 000 kr. Anmälaren är kritisk till att det bland givarna fanns flera organisationer som också är stora förmånstagare till de insamlade medlen. Han anser att granskningsnämnden bör pröva om detta strider mot reglerna om otillbörligt gynnande eller sponsring.

## PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslagen överensstämmer med bestämmelsen om otillbörligt gynnande och anför i huvudsak följande.

Radiohjälpens insamlingskampanj Världens barn genomfördes under 2013 för femtonde året. Under de år kampanjen har pågått har mer än en miljard kronor samlats in från allmänheten. De insamlade medlen har sedan fördelats av Radiohjälpens styrelse till projekt runt om i världen för att stärka utsatta barns hälsa, utbildning och framtid. Kampanjen är organisatoriskt den bredast sammansatta i sitt slag i Sverige och unik genom sitt samarbete mellan Radiohjälpen, SVT, Sveriges Radio och 21 väletablerade hjälporganisationer. Den aktuella tv-galan utgjorde kulmen på 2013 års insamling som gav cirka 71,5 miljoner kronor. Pristävlingar om åtråvärda vinster har genom åren genererat en betydande del av intäkterna under tv-sändningarna. Alla intäkter har gått till Radiohjälpens insamling.

Inledningsvis vill SVT slå fast att företaget har accepterat granskningsnämndens fällande beslut om presentationer av bilar i 2012 års gala (13/00162). Nämndens bedömning i detta ärende var.

Granskningsnämnden anser att presentatörens beskrivning av bilvinsterna innehöll flera värderande omdömen som gick utöver vad som var motiverat av ett informations- och underhållningsintresse. Nämnden finner att programmet därmed strider mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande.

De presentationer av bilar som gjordes i den aktuella galan var till skillnad från året innan helt fria från värdeomdömen. Det som presenterades var sakliga uppgifter om varumärke, utrustning och prestanda. SVT hänvisar även till ett tidigare friande direktörsbeslut, SB 203/04, där vinstpresentationer i *Världens barn gala 2003* granskades.

En annan vinst var två biljetter till festligheterna i samband med utdelningen av årets Nobelpris. I vinsten ingick också bland annat att få en klänning specialdesignad och uppsydd av den kända svenska designern Lars Wallin. De svenska designers som för en bred allmänhet gjort sig kända för att sy upp exklusiva och glamorösa festkläder är Lars Wallin, Per Engsheden och Christer Lindarw. SVT har därför under de år som "Nobelvinsten" hittills funnits med som vinst i insamlingsgalan (2008-2013) valt att anlita någon av dessa tre. De har också framträtt i programmen och uppmuntrat publiken att ringa på pristävlingen. I den aktuella galan var det alltså Lars Wallin som skulle designa och sy upp festklänningen. nämnden har tidigare ansett det motiverat att upplysa tittarna om vilken slags bil man kan vinna. På samma sätt måste det vara motiverat att kunna upplysa publiken om vilken designer som kommer att sy upp en exklusiv klänning till vinnaren. De värdeomdömen som förekom i samband med vinstpresentationen syftade inte på varumärket "Lars Wallin", utan på lyckan att få dansa på "galornas galafest" i en specialdesignad festklänning. Mot bakgrund av det speciella informations- och underhållningsintresse som föreligger under en insamlingsgala anser SVT att det gynnande av varumärket "Lars Wallin" som kan ha uppstått inte kan betraktas som otillbörligt. När det gäller de rullande texter som upplyste tittarna om vilka som givit 50 000 kronor eller mer till insamlingen kan SVT inte se att denna exponering går utöver den som friades i

nämndens beslut 13/00162. I det aktuella fallet visades den rullande texten under en mycket begränsad tid och det förekom inga kommentarer från programledaren.

## AKTUELL BESTÄMMELSE

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (5 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

Enligt granskningsnämndens praxis innebär ett omnämnande av företagsnamn eller varumärken eller förekomst av varumärken i bild vid vinstpresentationer ett otillbörligt gynnande. Nämnden har ansett att det visserligen finns ett intresse av att i ett tävlingsprogram tala om att vinsten utgörs av till exempel mat, en resa eller en tv. Något tillräckligt starkt informations eller underhållningsintresse som motiverar att det därutöver ges uppgift om varumärke eller från vilket företag vinsten kommer har som regel inte ansetts finnas.

Då det gäller vinster som består av produkter som förekommer i många olika modeller och prisklasser, till exempel bilar och mobiltelefoner, har dock nämnden ansett att ett omnämnande i neutrala ordalag av produktbeteckningen kan accepteras trots att beteckningen innehåller varumärket. Exponeringen får inte heller i sådana fall gå utöver vad som kan vara motiverat.

## TIDIGARE BESLUT

Granskningsnämnden har i tidigare beslut fällt programmet *Tillsammans för världens barn* för inslag med vinstpresentationer som strider mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

I insamlingsgalan från år 2012 ansåg granskningsnämnden att presentatörens beskrivning av bilvinsterna innehöll flera värderande omdömen som gick utöver vad som var motiverat av ett informations- och underhållningsintresse (13/00162). Presentatören beskrev bilen med ord som bland annat ”underbart mörkblå metallic, Volvon är ju så vacker” och ”och du vet att handtvätta en sådan vacker bil det är ungefär som att klappa en riktig fullblodshäst och rykta den”. Nämnden fann att programmet därmed stred mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande och beslutade att ansöka hos förvaltningsrätten att SVT ska betala 100 000 kronor i särskild avgift för överträdelsen.

Nämnden ansåg vidare att med viss tvekan att det fick ansågs föreligga ett tillräckligt informations- och underhållningsintresse som uppvägs det gynnande

som uppkom genom den rullande text med bland annat företag som skänkt mer än 50 000 kronor. Granskningsnämnden beaktade att informationen var kort och neutralt utformad.

## **GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING**

Granskningsnämnden konstaterar att presentatören i flera korta inslag nämnde bilarnas varumärke och modell samt beskrev deras egenskaper. Omnämningarna var dock korta och beskrivningarna var utan värdering. Nämnden anser att det gynnande som uppkom av bilvarumärkena motiverades av ett tillräckligt informations- och underhållningsintresse.

Nämnden anser att omnämningarna av kläddesignern i vinstpresentationen av Nobelfestligheterna och hans medverkade på galan innebar ett gynnande av hans produkter och tjänster. Gynnandet får dock anses motiverat av ett tillräckligt informations- och underhållningsintresse. Programmet strider därför inte mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande.

En anmälare har vänt sig mot en rullande textremsa – dels i den nu granskade sändningen, dels i en sändning den 6 oktober 2013 – för att den visade organisationer som skänkt pengar samtidigt som dessa organisationer också var mottagare av pengarna. Nämnden anser i linje med tidigare beslut att det får anses föreligga ett tillräckligt informations- och underhållningsintresse som uppväger det gynnande som uppkom genom den rullande text med bland annat organisationer och företag som skänkt mer än 50 000 kronor. Nämnden beaktar att informationen var kort och neutralt utformad. Vad anmälaren tar upp medför inte att förhållandet strider mot bestämmelsen om otillbörligt kommersiellt gynnande. Mot den bakgrunden finner nämnden inte någon anledning att också granska förekomsten av textremsa i sändningen den 6 oktober 2013.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, K-G Bergström, Elisabet Bäck, Ingrid Carlberg, Leif Hedman, Jan Holmberg och Kristina Ståhl efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Johannes Wik